Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXIV. Cena lista je $6.00 Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 8, 1879. CHICAGO, ILL., PETEK, 14. AVGUSTA (AUGUST 14), 1942 Subscription $6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 161

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Ameriške čete okupirale japonsko vojaško letališče

Japonske bojne ladje napadene iz zraka. Člani vojnega sveta za Pacifik se posvetujejo z Rooseveltom o vojnih operacijah. Rusi se morali ponovno umakniti pred Nemci na kavkaški fronti. Petsto angleških bojnih letal metalo bombe na Mainz

Melbourne, Avstralija, 14. avg. —Ameriški pomorščaki so zavzeli japonsko vojaško letališče na otoku Guadacanalu v Solomonovi grupi po ostri bitki s sovražnikom. Zavezniška bojna letala, ki podpirajo vojne operacije na Pacifiku, so metala bombe na japonske bojne ladje in vojaške transporte, ko so pluli v bližini obrežja Nove Gvineje. Napad na ladje je bil izvršen pozno zvečer, toda rezultat ni znan. Tri japonska bojna letala tipa Zero so bila sestreljena.

Vojaški veščaki sodijo, da največja pomorska in letalska bitka divja pri Solomonovih otokih. Zavezniška bojna letala so v akciji, da preprečijo ojačanje japonskih vojaških posadk na teh otokih.

Ameriški pomorščaki so zdrobili japonski odpor na glavnih točkah otoka Tulaga in konsolidirali okupirane pozicije kljub silnim napadom sovražnika. Japonske čete so bile pognane v džungle, iz katerih bodo vodile gerilske operacije. Zavezniški letalci, povečini Američani, so bombardirali japonske čete v več krajih.

Washington, D. C., 13. avg. — Komunike mornaričnega departmenta o vojnih operacijah na in v bližini Solomonovih otokov in pri Tulagu pravijo, da se bitke nadaljujejo, toda rezultat še ni znan. Te so se pričele zadnji petek, ko so se ameriški pomorščaki izkrcali na treh otokih. Ti drže in utrjujejo svoje pozicije.

Komunike dostavlja, da pomorščake podpirajo v odbijanju japonskih napadov enote bojne mornarice in bojna letala. Slednja mečejo bombe na japonska vojaška letališča in militaristične naprave.

Iz glavnega stana generala Douglasa MacArthurja, vrhovnega poveljnika zavezniške oborožene sile, je prišla vest, da so letalci izvršili več uspešnih napadov na sovražne baze na otokih New Britain, Timor in Kei. To so točke, s katerih Japonci lahko pošiljajo vojaške čete na pomoč onim, ki napadajo pozicije, katere so okupirali ameriški pomorščaki.

Člani vojnega sveta za Pacifik so včeraj konferirali s predsednikom Rooseveltom o vojnih operacijah. Dr. T. V. Soong, kitajski zunanji minister in član tega sveta, je v razgovoru z reporterji dejal, da je zavezniška ofenziva proti Japoncem dobro znamenje, dasi detajli te še niso znani.

Čunking, Kitajska, 13. avg. — Tu krožijo govorice, da so zavezniška letala metala bombe na Formozo, japonski otok na vzhodni strani kitajskega obrežja. Ta otok je glavno zbirališče japonskih čet za ofenzivne operacije.

Kitajsko poveljstvo pravi, da se ljute bitke med Kitajci in Japonci pri Linčvanu, provinca Kiangsi, nadaljujejo. Kitajci so odbili napade na svoje pozicije in vrgli sovražnika nazaj z velikimi izgubami.

Moskva, 13. avg. — Sovjetske čete so se morale ponovno umakniti pred nacijskimi oklopnimi kolonami v smeri Kavkaškega gorovja, pravi uradno poročilo. Nemci prodirajo naprej po dolini ob reki Kuban proti Mikojan Šaharu, strategičnemu cestnemu središču, ki je oddaljeno le 150 milj od turške meje.

Ljute bitke divjajo pri Čerkasu, vznožju Kavkaškega gorovja, 75 milj južnovzhodno od Armavira in pri Kotelnikovsku. Rusi so v teh preprečili konsolidiranje pozicij.

Ruski tanki, podprti s topništvom, so napadli nemško vojaško kolono pri Kletskaju in jo vrgli nazaj. Več sto sovražnikov je padlo v bitki. Rusi so izvršili tudi uspešne naskoke na nemške pozicije na fronti na severnozapadni strani Stalingrada, jeklarskega centra. Razbili so 22 nemških tankov, čez sto motornih vozil in ubili čez dva tisoč nemških vojakov in častnikov.

Berlin, 13. avg. — Vrhovno poveljstvo naznanja, da je bila bitka za posest ozemlja ob Donu, kjer ta reka naredi ovinek, zaključena z uničenjem sovjetske armade. Od začetka ofenzive to pomlad so Nemci ujeli 1,044,741 ruskih vojakov.

Kairo, Egipt, 13. avg. — Ameriški vojaški letalci prihajajo na egiptsko fronto v velikem številu, pravi britsko poveljstvo. Mnogi so se že pridružili britski letalski sili.

Poveljnik ameriške letalske sile na Srednjem vzhodu je general Lewis H. Brereton. Iz njegovega glavnega stana je prišla vest, da ameriški letalci sodelujejo z angleškimi v napadih na osišča oporišča v Afriki.

Položaj na egiptski fronti se ni izpremenil. Odmor v vojnih operacijah traja že trinajst dni. Obe nasproti si stoječi sili se pripravljata na obnovo operacij.

London, 13. avg. — Petsto angleških bojnih letal je sinoči metalo bombe na Mainz, nemško železniško križišče, se glasi komunike letalskega ministra. Letalci so vrgli 50,000 razstrelilnih in zažigalnih bomb na mesto, ki so porušile več mestnih predelov in zanetile ogromne požare. Mainz je glavno križišče železnic, ki vodijo v Porurje in Saarsko kotlino. Napad na to mesto je trajal dve uri. Letalski minister pravi, da se le nekaj bojnih letal ni vrnilo v svoja oporišča.

Letalska zveza z Japonci ustanovljena

Eno letalo sestreljeno nad francosko luko

Kairo, Egipt, 13. avg. — Osišče je ustanovilo direktno letalsko komunikacijsko zvezo z Japonci, se glasi poročilo, ki so ga prejeli britski krogi iz zanesljivih virov. To pravi, da italijanska letala redno odhajajo v pokrajine, katere so Japonci okupirali. Mnenje prevladuje, da je bila zveza ustanovljena med libijskimi letalskimi bazami in Sumatro.

(V Rimu so nedavno izjavili, da je eno italijansko letalo preletelo razdaljo med Rimom in japonskim ozemljem tja in nazaj.)

Kje letala pristajajo, je še zagonetka. Eno zavezniško letalo je bilo nedavno sestreljeno nad Džibuto, francosko luko ob Rdečem morju. Iz tega sklepajo, da Francozi skušajo prikriti zaveznikom, kaj se dogaja tamkaj.

Razdalja med Libijo in francosko luko je dva tisoč milj, od te luke do Sumatre pa tri tisoč milj. Možnost je, da so Japonci okupirali kakšen otok na Indijskem morju, na katerem se ustavljajo osišča letala.

Fašist Pelley obsojen v zapor

Pastor Molzahn zanika krivdo

Indianapolis, Ind., 13. avg. — William Dudley Pelley, vodja srebrnosrajčnikov, fašistične in protižidovske organizacije, ki je bil zadnji teden na obravnavi pred federalnih sodiščem spoznan za krivega upora in hujskanja, je bil obsojen na petnajst let zapora. Obsodbo je izrekel sodnik Robert C. Baltzell.

Lawrence A. Brown, urednik Pelleyjevih publikacij, je bil obsojen na pet let ječe, Agnes Marian Henderson, Pelleyjeva tajnica, pa na suspendirano kazen dve leti zapora. Pelleyjeva tiskarska firma Fellowship Press je bila obsojena v plačitev $5000.

Sodnik Baltzell je zavrnil apel zagovornikov obsojencev za novo obravnavo. Dejal je, da je skrbno preštudiral vse rekorde in zapiske in ugotovil, da so prizadeti zakrivili vse, kar jim je očitala obtožnica.

Hartford, Conn., 13. avg. — Rev. Kurt E. B. Molzahn, luteranski pastor iz Philadelphije, ki se mora zagovarjati zaradi špionaže v prilog Nemčiji, je zanikal, da so se v njegovem stanovanju zbirali nemški špioni, med temi Gerhard Wilhelm Kunze, načelnik Nemško-ameriškega bunda, nacijske organizacije. Pastor je pobijal obdolžitev, da je pomagal Kunzu in drugim špionom.

Kunze, dr. Otto Willumeit, načelnik čikaške podružnice bunda, Wolfgang Ebell iz El Pasa, Tex., in grof Anastazij Vosiatski, bivši vodja ruske fašistične organizacije, so priznali, da so bili špioni. Ti bodo obsojeni, ko bo obravnava proti Molzahnu končana.

Izgredi v Indiji se širijo

Mnogo ubitih v bitkah z vojaki

Bombaj, Indija, 13. avg. — Izgredi so se razširili na več mest, med temi na Madras, središče vojnih industrij, kljub grožnjam britskih avtoritet s smrtjo in bičanjem. V teh je bilo okrog 60 ljudi ubitih in čez 300 ranjenih.

Izgredi so izbruhnili v Wardhi in Maduri v zvezi z masno kampanjo civilne nepokorščine, katero so odredili Mohandas K. Gandhi in voditelji Vseindijskega kongresa, stranke nacionalistov, preden so bili aretirani in vrženi v ječe. Samo v Bombaju je bilo 31 oseb ubitih in 250 ranjenih v bitkah z britsko policijo in vojaštvom.

V New Delhiju, kjer je sedež vlade, je bilo 12 ljudi ubitih in 35 ranjenih. Nacionalisti uprizarjajo navale na javna poslopja in jih požigajo. Včeraj so napadli tovorni avto z vojaškimi četami. Dva vojaka sta bila ubita, sedem pa ranjenih.

London, 13. avg. — Urad za Indijo poroča: "Avtoritete v Indiji imajo situacijo pod kontrolo. Vesti o splošnih nemirih in izgredih so pretirane."

Anglija povečala produkcijo orožja

London, 13. avg. — General Walter K. Venning je naznanil velik napredek v produkciji orožja in municije. Po enem letu vojne je Anglija producirala samo 500 ton municije na teden, sedaj pa znaša čez 25,000 ton. Ob začetku vojne je imela Anglija 45,000 motornih vojaških vozil, sedaj pa jih ima čez pol milijona. Produkcija orožja vseh vrst se je povečala za sto odstotkov v zadnjih šestih mesecih.

VOJNI UJETNIKI SE VRAČAJO V FRANCIJO

Izmenjava delavcev za ujetnike v teku

VLADA IZVAJA DOGOVOR Z NACIJI

Vichy, Francija, 13. avg. — Prva grupa francoskih vojnih ujetnikov, izpuščena iz nemških taborišč, se je vrnila v Francijo, se glasi uradno naznanilo. Ti so bili zamenjani za francoske delavce, ki so se prijavili za dela v nemških tovarnah.

Pierre Laval, načelnik vlade, ki je pred nekaj tedni po radiu apeliral na delavce, naj gredo delat v nemške tovarne in tako omogočijo izpustitev vojnih ujetnikov, je pozdravil vojake ob povratku v Francijo. Prva izmenjava delavcev za vojne ujetnike je dobila ugoden odmev pri francoskih družinah. Te upajo, da bodo nadaljnji ujetniki, ki bivajo v nemških taboriščih že čez dve leti, izpuščeni.

Pogoji izmenjave niso bili razkriti. Nacijske avtoritete so naglasile, da mora biti dotok francoskih delavcev v Nemčijo dovolj velik pred izmenjavo.

Domneva je, da je v zadnjih mesecih odšlo v Nemčijo najmanj 200,000 francoskih delavcev, ki zdaj delajo v nemških vojnih industrijah. Do meseca julija je odpotovalo v Nemčijo okrog 150,000 delavcev.

Laval je apeliral na delavce, naj se prostovoljno javijo za odhod v Nemčijo. V apelu je naglasil, da bo Francija zavzela svoje mesto v novem evropskem redu, ki ga pripravlja Nemčija, obenem pa je izrazil upanje, da bodo Nemci strli svoje sovražnike, predvsem boljševiško Rusijo, v tej vojni.

Bern, Švica, 13. avg. — Nemška časnikarska agentura DNB poroča, da se je tisoč francoskih vojnih ujetnikov, ki so delali na kmetijah v Vzhodni Prusiji, vrnilo v Francijo. Ta dalje pravi, da se Lavalova vlada drži dogovora z Nemčijo glede izmenjave vojnih ujetnikov za francoske delavce.

Napad na nemške letalce v Franciji

Granate ubile dva letalca

Vichy, Francija, 13. avg. — Francoski rebeli so napadli z granatami 60 nemških vojaških letalcev, ki so se vežbali v bližini Pariza zadnjo sredo. Granate so ubile dva letalca, 18 pa ranile. Poročilo o napadu je bilo objavljeno včeraj.

Doznava se, da so uporniki nameravali pognati v zrak grad Pierra Lavala, načelnika vlade, pri Chateldonu. Poskus se je izjalovil. Nemške vojaške avtoritete so zapretile z novimi represalijami. Vsi moški sorodniki onih, ki bodo prijeti zaradi terorističnih činov, bodo postavljeni ob zid in ustreljeni.

Prej objavljena vest se je glasila, da so nacijі ustrelili 93 Francozov zaradi napadov na nemške vojake in sabotaže.

London, 13. avg. — Tadeusz Pruskowski, rektor poljske akademije umetnosti v Varšavi in eden od najslovitejših poljskih slikarjev, je bil ustreljen, poroča poljska ubežna vlada. Nacijі so ga ustrelili, čeprav se ni nikdar vmešaval v politiko. Vlada pravi, da je ta eksekucija nadaljnji dokaz, da hočejo Nemci uničiti poljsko kulturo in narod.

Domače vesti

Obiski in pozdravi

Chicago. — Mlada novoporočenca Stanko Škrlj in njegova nevesta iz Clevelanda sta 13. t. m. obiskala gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete. Stanko je pred šestimi leti prišel v Ameriko iz Topolca pri Trnovem na Notranjskem, kamor ga je leta 1922 nesla njegova mati iz Exporta, Pa., kjer je bil rojen. V Ameriko se je vrnil kot ameriški državljan. Njegova mlada žena je doma iz Clevelanda in oba sta člana SNPJ. — Druga obiskovalca sta bila Joe in Bertha Jerman, sorodnika distriktnega podpredsednika Ed. Tomšiča iz Walsenburga, Colo.

Vest iz Utaha

Salt Lake City, Utah. — Frank Tomšič, član SNPJ, se je pobil med vožnjo na delo. Frank je brat Edwarda Tomšiča, distriktnega podpredsednika SNPJ iz Walsenburga, Colo.

Ofenziva proti slovenskim gerilcem

Italijani utrpeli velike izgube

Moskva, 10. avg. (ICN). — Radiopostaja "Svobodna Jugoslavija" je oddala 7. avgusta sledeče poročilo:

Laška ofenziva, v kateri so udeležene močne edinici II. laške armade, se nadaljuje. Osvojevalci so po divjih bojih uspeli zadnje dni, da vzamejo nekaj naših postojank in tudi nekatere vasi na osvobojenem ozemlju.

Italijani so začeli operacije v prepričanju, da bodo v par dneh razpršili naše oddelke in zavzeli vse osvobojeno ozemlje. Toda motili so se, kajti naše čete se jim junaško upirajo in prizadevajo fašistom težke izgube.

Prav posebno junaško so se borili belokrajinski guerilski oddelki, ki so po desetdnevnem boju v svojem sektorju preprečili vsako napredovanje fašistov in obdržali v svojih rokah vse osvobojeno ozemlje do zadnjega centimetra. Hud upor naših čet je primoral laško armadno poveljstvo, da pošlje na pomoč še eno divizijo, katera zdaj prodira od Sušaka proti Kočevju, tako da je zdaj že pet laških divizij zaposlenih v bojih proti slovenskim četnikom.

V spopadih zadnjih dni je imel sovražnik težke izgube posebno v bojih pri Turjaku, Borovnici, Jelenovem Žlebu in Ravni gori.

Belokrajinski guerilski oddelki še vedno bijejo junaške boje, v katerih so odbili vse napade in v gotovih krajih celo začeli s protinapadi. Zasedli so strategično važno laško utrjeno postojanko Drast z vsemi utrdbami.

Dne 27. julija so belokrajinski gerilci uspešno napadli Črnomelj. Zadnje dni so bili tudi spopadi v bližini Metlike, v katerih so Lahi imeli 100 ubitih ali ranjenih vojakov in častnikov. Neprestani boji divjajo vsepovsod v Sloveniji.

Kitajci podprli indijske nacionaliste

Čungking, Kitajska, 13. avg. — Kitajci, ki so prizadeti zaradi konflikta med Veliko Britaninjo in Indijo, so podprli Gandhija in druge voditelje nacionalistov in apelirali na britsko vlado, naj izravna konflikt na miren način. Dr. Sun Fo, predsednik zakonodajnega sveta, je dejal, da Kitajci simpatizirajo z Indijci v njihovi borbi za neodvisnost. Kitajski listi v uvodnikih poudarjajo, da je zahteva indijskih nacionalistov v soglasju z načeli atlantskega čarterja.

Resen konflikt med vlado in stavkarji

Akcija proti pomočnikom saboterjev

Avtoritete zasegle rekorde pastorja

Washington, D. C., 13. avg. — Federalni justični tajnik Francis Biddle je naznanil, da je instruiral distriktnega federalnega pravdnika J. A. Wolla v Chicagu, naj na podlagi evidence obtoži osem pomočnikov nemških saboterjev in špionov izdajstva. Šest saboterjev je bilo zadnjo soboto usmrčenih na električnem stolu v Washingtonu.

V čikaškem zaporu sta oče in mati saboterja Herberta Haupta, Walter Wilhelm Froehling in njegova žena, stric in teta Haupta, Otto Richard Wergin ter njegova žena, Harry Jaques in njegova žena, prijatelji Haupta, ki so mu po izjavi federalnih detektivov ponudili pomoč pri sabotaži. Proti tem bosta na obravnavi najbrže nastopila George John Dasch in Ernest Peter Burger, saboterja, ki sta bila pomiloščena od smrtne kazni, ker sta pričala proti svojim pajdašem.

Chicago, 13. avg. — Federalna veleporota bo začela preiskavo proti Edwinu P. Richterju, ki pravi, da je duhovnik episkopalne evangelske cerkve. Federalni detektivi so zasegli rekorde v navalu na njegov urad, iz katerih je razvidno, da je imel zveze z Williamom D. Pelleyjem, voditeljem srebrnosrajčnikov, ki je bil včeraj obsojen na petnajst let ječe v Indianapolisu, Ind.

Richter je bil vodja več organizacij, ki so pod versko krinko širile protiameriško propagando.

Dimond zahteva izgon Japoncev

Grupa senatorjev odpotovala v Alasko

Washington, D. C., 13. avg. — Anthony J. Dimond, delegat Alaske, je v svojem govoru v nižji kongresni zbornici zahteval izgon japonskih čet z Aleutskih otokov. "Amerika naj pošlje tja močno oboroženo silo, da izvojuje zmago na svoji prvi vojni fronti," je dejal. "To je bolj važno kot pa pošiljanje vojaških čet na drugo vojno fronto, ki je oddaljena več tisoč milj od ameriškega obrežja. Prva fronta na ozemlju Alaske zahteva takojšnjo pozornost."

Dimond je dalje rekel, da bodo Japonci lahko uprizarjali napade na ameriški kontinent, če ne bodo izgnani z Aleutskih otokov. Japonske čete se nahajajo na treh otokih. Ti so Attu, Agattu in Kiska. Po izjavi vojnega departmenta se nahaja na otokih 10,000 japonskih vojakov, dočim neuradni krogi trdijo, da je število 25,000.

Dimond je zahteval tudi ustanovitev enotnega ameriškega poveljstva. Nedavno naznanilo, da je bilo tako poveljstvo ustanovljeno, je značilno, čeprav je razkrilo le polovičnost, ki lahko ustvari zaupanje, ne izboljša pa situacije.

Štirje člani senatnega pododseka za militaristične zadeve so odleteli iz Spokana, Wash., v Fairbanks, Alaska, se glasi naznanilo. To grupo tvorijo senatorji A. B. Chandler, Mon C. Walgreen, Harold H. Burton in Rufus C. Holman. Njena naloga je preiskava obrambe Alaske.

Vojaške čete bodo morda okupirale tovarno

POGAJANJA O IZRAVNAVI SPORA

Washington, D. C., 13. avg. — Če ne bo neavtorizirana stavka proti General Cable Co. v Bayonni, N. J., kmalu preklicana, bo vlada zasegla tovarno in poslala tja vojaške čete za vzdrževanje reda, se glasi naznanilo.

William H. Davis, načelnik vojno-delavskega odbora, je dejal, da bo odbor odložil akcijo za 24 ur. Čakal bo izida pogajanj glede likvidacije konflikta, ki se prično danes v Bayonni. Pogajanja se bodo vršila med reprezentanti federalnega produkcijskega odbora, kompanije, mednarodne bratovščine električarjev, včlanjene v Ameriški delavski federaciji, in stavkarji.

Kompanija izdeluje opremo za ameriško bojno mornarico. Električarji so brez sankcije uradnikov svoje unije oklicali stavko v znak protesta proti odloku vojno-delavskega odbora, da niso upravičeni do zvišanja plač. Odbor je naglasil, da so jim bile plače zvišane za petnajst odstotkov od zadnjega januarja in se ne bi smeli pritoževati.

Uradniki odbora so se posvetovali z vojnim departmentom, toda podana ni bila nobena izjava, kaj so sklenili. Doznava se le, da bo slučaj predložen predsedniku Rooseveltu v svrho akcije, če ne bo stavka kmalu preklicana. V smislu podeljene mu oblasti bo Roosevelt najbrže zasegel tovarno z vojaštvom. Možnost je tudi, da bo apeliral na stavkarje, naj se pokore odloku vojno-delavskega odbora in vrnejo na delo.

Davis je dejal, da je imel več telefonskih razgovorov z uradniki unije električarjev in voditelji stavkarjev. Uradnike je pozval, naj izvajajo disciplino in prisilijo člane v preklic stavke.

V stavki je zavojevanih okrog tisoč električarjev. Izbruhnila je, ko je bila zahteva za zvišanje plače in letne počitnice s plačo zavrnjena.

Norveško letalo napadlo nemški bombnik

Reykjavik, Islandija, 13. avg. — Glavni stan ameriške armade poroča, da je norveško bojno letalo napadlo nemški bombnik tipa Focke-Wulf nad severovzhodnim obrežjem Islandije. Bombnik je odgovoril na streljanje in potem izginil za oblaki. To je bil že drugi nemški bombnik, ki se je pojavil nad Islandijo v zadnjih treh dneh.

Rev. Smith grozi s tožbo magazinu

Detroit, Mich., 13. avg. — Rev. Gerald L. K. Smith, predvojni izolacionist, ki se poteza za nominacijo zveznega senatorja na listi republikanske stranke, je zagrozil izdajateljem magazina Liberty s tožbo zaradi obrekovanja. Obrekovanje je v članku, ki ga je spisal Walter Winchell. Smith zahteva odškodnino milijon dolarjev.

Sedem Švedov aretiranih na Poljskem

Stockholm, Švedska, 13. avg. — Gestapovci so aretirali sedem švedskih državljanov, se glasi sem dospelo poročilo. Ti so direktorji in uslužbenci podružnice švedske kompanije. Nacijske oblasti niso hotele razkriti vzroka aretacij.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (članki, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik z listom:
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju na primer (August 31, 1942), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Glasovi iz naselbin

Vsi na farmo SNPJ!

Cleveland.—Kdaj? Prihodnjo nedeljo! Tako je zapisano v "protokolih" koledarja v Enakopravnosti, pri odbornikih Cankarjeve ustanove in naročnikih Cankarjevega glasnika.

V nedeljo, 16. avgusta, ima svoj letni piknik Cankarjeva ustanova na farmi SNPJ na Chardon in Heath Rd. Tam se bo sešlo zavedno članstvo C. U., čitatelji Cankarjevega glasnika in z njimi čuteči Slovenci iz Clevelanda in okolice.

Vsak, ki čuti človeško, bo priznal, da Cankarjeva ustanova in Cankarjev glasnik izoblikujeta zelo važen del našega kulturnega in literarnega prizadevanja med ameriškimi Slovenci; sta zbirki današnje literarne vede med ameriškimi Slovenci. Tako organizacijo potrebujemo mi Slovenci sedaj bolj kot kdaj prej.

Cankarjev glasnik je končal peto leto svojega življenja. Za obstoj v zadnjih letih si je moral iskati naklonjenosti prijateljev—in človeku se zdi, da se Glasnik preživlja kot kakšna delavska družina v borbi za življenje. On nas kliče tudi sedaj ob priliki pete obletnice svojega obstoja, ki se vrši prihodnjo nedeljo. Zato vsi, ki ste dobre volje, ste vabljeni na to petletko—piknik Cankarjeve ustanove.

Odbor je preskrbel vse potrebno glede dobrin. Na pikniške prostore bo vozil udobni Oblakov trok in sicer: prvič odpelje izpred SND na St. Clairju ob devetih zjutraj in drugič ob eni popoldne in obakrat se ustavi pred SDD v Collinwoodu. Zatorej, le pripravimo se, mogoče bo nam to pot tudi Elija prizanesel s svojim večnim dežjem.

L. Kaferle.

Moje potovanje po zapadu—III

Chicago.—Včeraj sem povedala, kako po nevarni cesti smo se vozili. Prišedši z gore Big Horn smo se znašli na lepi ravnini. Travniki so bili pokriti z vsakovrstnim cvetjem — imen cvetlic ne vemo, ker takih cvetk ni pri nas. Ko smo se peljali dalje, smo zopet naleteli na živino, ki se je zadovoljna pasla. Živina je bila vsa zmešana—krave, konji in ovce, vse skupaj se je paslo. Tudi cowboyje smo videli tam, kar se je našim dekletom najbolj dopadlo (ena je celo rekla, da bi ne imela nič proti temu, če bi jo hotel poročiti cowboy—).

Pozno popoldne smo se pripeljali do Codyja, ki je že staro in precej čedno mesto—vsaj kolikor smo ga videli. V tem mestu je svoje čase gospodaril Buffalo Bill. To je zadnje mesto, ki smo ga videli na poti v Yellowstone park, ki je od Codyja oddaljen samo 53 milj. Tukaj smo se zopet vozili po nevarni cesti, in sicer največ radi tega, ker na eni strani smo imeli ogromni jez, preko katerega je voda drla, da je kar grmelo. Na drugi strani pa zopet skale in izgledalo je, kot da naša cesta pelje skozi en sam brezkončni skalnati predor. Med skalami in vodo pa je prodiralo solnce in nam metalo svoje večerne žarke ravno v oči, da je bila vožnja počasna in težavna. Tam smo hoteli sneti par slik, toda radi jeza, ki je posest vlade, nam ni bilo dovoljeno.

Tako smo srečno prišli do malega poslopja ob vhodu v Yellowstone park, kjer nas je ustavil randžer. Treba je bilo plačati $3 vhodnine v park in odgovoriti na njegova vprašanja, kar je vse zabeležil. Ko smo vprašali, kako daleč se moramo peljati, da bomo prišli do prostora za šotore, nam je odgovoril, da še 25 milj, kar nam ni bilo nič kaj povolji, kajti med tem časom se je že stemnilo. Mi smo bili že zelo utrujeni, kajti tisti dan smo prevozili 500 milj, poleg tega pa je bilo treba še paziti na zveri, ki so prišle iz gozda. Prva zver, ki smo jo videli, je bila srna, ki nas je zvedavo gledala; in kakor hitro je opazila, da je obrnila našo pozornost nase, je že odskakljala nazaj v gozd.

Končno smo se znašli na zaželjenem prostoru in se hitro spravili pod šotor, kajti bili smo v resnici potrebni počitka. Ali tega nismo bili deležni. Tam v Yellowstone parku je namreč dosti zverine, največ pa medvedov. Kakor hitro se v šotorišču vse umiri, pridejo medvedje na ogled in vse preiščejo, če so ljudje pustili kakšne jestvine. In tako so tudi nas obiskali parkrat ponoči. Ampak če človek ni navajen tem kosmatincem, se mu taki obiski prav nič ne dopadejo. In tako smo jih morali parkrat prepoditi.

Naj omenim še to, da smo vozili od Codyja proti Yellowstone parku ves čas za gorami, ki so bile pokrite s snegom. Radi tega nam je bilo tako hladno, da smo morali zapreti vsa okna avta.

Drugi dan, 10. julija, smo bili že na vsezgodaj pokonci, ker nam radovednost ni pustila, da bi tratili čas v postelji. In še nekaj drugega je bilo krivo, da nam spanje ni bilo prijetno, in to je, da nas je zeblo vso noč. Ko smo se zjutraj začeli oblačiti, kar nismo mogli govoriti od mraza, tako so nam čeljusti "klepetale." Nismo vedeli, da so tam tako mrzle noči in radi tega nismo bili pripravljeni na to. Prvo, kar smo se lotili, je bilo to, da smo napravili ogenj, se ogreli in obenem si tudi napravili zajtrk. Potem smo ženske vse pospravile in si ogledale bližnje stvari, naš šofer pa je šel do bližnje garaže, da je spravil karo v dobro stanje in jo pripravil za nadaljnje potovanje po gorah, kajti mi smo morali po njih, če smo hoteli videti znamenitosti parka.

Ko je bilo vse v redu, smo se podali na našo turo. Prvo, kak smo z zanimanjem opazovali, je bil Mead Volcano. Tukaj so votline, iz katerih vedno bruha žveplu podobna tekočina, da je neznanski smrad. V tisti okolici je teh vrelcev brez števila; kamor smo se ozrli, sami vrelci. Turistov je bilo vse polno okoli te zanimivosti. Ne daleč proč od teh vrelcev smo videli drug vrelec, kjer se je kuhalo in vrelo nekaj kakor bela barva ali apno; tukaj je bilo povsod vroče in povsod se je kadilo kakor da bi bili na pogorišču. Tam ni nobene rastline ali drevesa; edino, kar vidiš okrog tistih vrelcev, je nekakšna kamnita tvarina, ki se nabira od leta do leta.

Prišli smo do drugih, še večjih vrelcev, ki jim pravijo geysers. Pot je nas pripeljala do visoke gore, ki jo imenujejo Roaring Mountain. Hoteli smo se prepričati, če je res temu tako in smo ustavili avto. Res smo že od daleč slišali bobnenje, kakor da se bo gora vsak čas odprla in nas zalila z lavo. Spodaj nam je napis povedal, da se to bobnenje sliši mnogo let in da nihče ne ve, kako dolgo bo še trajalo. Take stvari smo največ opazovali iz avta, kajti blizu se težko pride in je tudi prepovedano—povsod vidiš napise, kako daleč lahko greš. Seveda, če hoče iti človek naprej, mu nihče ne brani, ali vlada nima nobene odgovornosti v takem primeru, če se nesreča zgodi.

Prišli smo tudi do prostora, kjer se nam je nudil krasen razgled, kajti po nekaterih mestih so bile cele planjave, na katerih smo videli krasne potočke, ki so vreli iz zemlje in vsak izvirek je imel drugačno barvo. Napis nam je povedal, da so tisti potočki v vseh barvah, samo vijoličaste ne. Ko smo si tukaj vse ogledali, smo se odpeljali naprej po cesti, ki pelje do tako zvanih Mammoth Hot Springs Terraces. To je bilo zopet nekaj krasnega. Tam smo videli celo planjavo, pokrito z vročo vodo.

Po tej ekspediciji smo se podali zopet v gore, visoke nad 10,000 čevljev in pokrite z večnim snegom. Tam smo imeli priliko, da smo se kepali in tudi sneli par slik. Ta gora se imenuje Mt. Washburn. Res čudno: spodaj na vznožju gore vrela voda, na vrhu pa sneg.

Enajstega julija je bila že druga noč, ki smo jo prespali v Yellowstone parku. Za ta večer smo se pa bolje pripravili. Namesto da bi se slekli, kot to delamo doma, smo se še bolj oblekli, da smo bili skoro medvedom podobni. Jaz sem radi mraza kar v avtu spala, pa tudi bolj varno je bilo radi medvedov.

V soboto zjutraj po zajtrku smo poslali razglednice našim prijateljem in šli zopet po parku. Ta dan smo si hoteli še od bližje ogledati gejzerje, ki niso bili daleč od prostora, kjer smo "kempali"; najbolj oddaljeni od našega šotora je bil 15 milj daleč, večina pa jih je bila tako blizu, da smo do njih hodili peš. "Old Faithful" je bil samo pet minut od nas. Ta bruha iz zemlje vsakih 65 minut, in sicer meče vodo 116 do 171 čevljev visoko. To traja vsakikrat tri do pet minut. Mi smo bili tam ob osmih, devetih in desetih zjutraj. Zelo zanimivo. Tolmač nam je povedal, da se 3500 čevljev pod zemljo lava hladi in ko se nabere dovolj pare, pa z vso silo požene vodo iz zemlje; rekel je tudi, da je ta voda bolj vroča kot pa vrela voda, ki ima 193 stopinj vročine, ta voda iz zemlje pa ima 203 stopinje. Radi tega smo bili vsakikrat opozorjeni, da nismo stali preblizu tega naravnega vodometa. Tolmač je nam tudi povedal, da sta poleg tega samo dva taka vrelca na svetu: eden je v Islandiji, drugi v Novi Zelandiji.

Tisti dan smo se vozili po parku in videli vsakovrstne zverine. Na nekem prostoru smo videli tudi bivole, ki so se pasli in se niso prav nič zanimali za zvedave potnike. Najbolj poredni izmed vse zverine so medvedje. Ti so prišli na cesto in stali pred avtomobilom; morali smo ustaviti, hočeš, nočeš in jim dati kaj za pod zob, drugače so pa skakali po straneh kare in jo poškodovali s svojimi velikimi tacami. (Se nadaljuje.)

Josephine Malovich.

Ruski vojaki v akciji na južni fronti.

Dodatek k vesti

El Moro, Colo.—V Prosveti je bilo v Domačih vesteh pod naslovom "Nov grob v Trinidadu" poročano, da je umrla Elizabeta Valencich. Ona je zapustila pet bratov, ne samo dva, dve sestri in dve svakinji. Stara je bila 19 let in zapušča tudi starše. Bila je članica društva 84 ABZ v Trinidadu.

Frances Valencich.

Obisk in drugo

Harwick, Pa.—Mislim, da je dolžnost vsakega člana in zavednega čitatelja, da se včasih oglasi v Prosveti. Kar se tiče mene, sem njen naročnik, odkar izhaja kot dnevnik. Tudi sem siguren, da ga ni lista, ki bi stvari opisal bolj natančno in resnično kot jih Prosveta. Naj povem, kako se spoznaš z osebami, o katerih nič ne veš, kje se nahajajo.

Dne 4. julija, ko sem se ravno pripravljal, da se obrijem, potrka na vrata kopalne sobe moja žena, ki mi pravi, naj hitim, ker me nekdo čaka iz naše vasi. Ko sem bil gotov, grem v sobo, kjer so bili obiskovalci. Možak stopi k meni, mi seže v roke in pravi, da sem pravi. Bil sem zelo presenečen, ko sem spoznal, da je to moj bratranec John Vozelj, s katerim se nisva videla že dolgih 35 let. Pove mi, da je lani čital moj dopis v Prosveti in se je namenil, da me ob prvi priliki obišče. Svidenja smo bili veseli, a čas je hitro tekel in on se je vrnil z družino v Wilkes-Barre, Pa. Lepo se jim zahvaljujem za obisk in želim, da bi se zopet kmalu videli. Lepa hvala tudi Franku Grudnu iz Russeltona, ki jim je bil kažipot.

Vesel sem bil novice, da se prihodnja seja naše okrožne federacije SNPJ vrši v Harwicku v Union Halli, ki je last d[illegible] društev. Ne bom opeval in [illegible] vil Harwicka, ampak je resni[illegible] kjerkoli se vrše shodi in seje [illegible] deracije, tam se tudi širi izobra[illegible] ba, katere potrebujemo na kme[illegible]

Apeliram torej na vsa druš[illegible] v zapadni Penni, da pošljejo [illegible] stopnike na prihodnjo federac[illegible] sko sejo. Saj smo lahko ve[illegible] da se lahko svobodno zberemo i[illegible] pogovorimo glede napredka.

Ko sem leta 1919 prišel iz No[illegible] komisa, Ill., je bilo tukaj še [illegible] kaj Slovencev, ampak nobeneg[illegible] podpornega društva in jaz sem [illegible] bil edini naročnik Prosvete. Zato sem se zavzel in ustanov[illegible] društvo 419 SNPJ. Dobil s[illegible] nekaj novih članov, družina p[illegible] kojnega Ludvika Prasnikarja [illegible] pa prinesla prestopne liste. S[illegible] daj že oba Prasnikarjeva poč[illegible] vata v miru, toda njih hčere [illegible] še vedno zveste članice SNPJ.

Žalostno je bilo videti v Pitts[illegible] burghu na shodu, kjer je govor[illegible] jugoslovanski poslanec Fran[illegible] Snoj. Ko pridem tja, se srečam [illegible] z Jakobom Ambrozichem, ki me [illegible] vpraša, če nas je prišlo veliko. Odgovorim mu, da samo jaz in Mike Mrvash. Oziram se po dvorani Slovenskega doma in premišljujem: Veliko je Slovencev naseljenih ob reki Allegheny, toda ta shod je tako slab[illegible] obiskan. Dosti jih je, ki si m[illegible] slijo, češ, kaj me briga, saj se [illegible] godi v starem kraju.

Dragi rojaki, kadar ogenj [illegible] či vse, niso gasilci več potreb[illegible] kajti za gašenje je že prepozno. Ako hočemo trezno misliti [illegible] gledati v bodočnost, prav nič [illegible] vemo, kaj nas čaka tudi tukaj.

V tej deželi je veliko usmiljenje. Koliko časa jih vzame preno izrečejo sodbo, ampak hitlerizem ne pozna tega. Ko do[illegible] svojo žrtev v kremplje, pa že [illegible] kriva ali ne, ne izgubljajo d[illegible] vov in tednov na sodišču. Č[illegible] veka enostavno postavijo ob [illegible] in v par sekundah je mrtev.

Priznanje članom in glavn[illegible] odbornikom, ki se zanimajo [illegible] pomoč nesrečnim žrtvam v [illegible] rem kraju. Vsak dar je dob[illegible] došel.

Tukajšnji rov pripada D[illegible] quesne Light Co. in vsak delav[illegible] se je podpisal za kupovanje [illegible] nih bondov.

Naše društvo je imelo ves[illegible] 16. maja. Hvala našemu [illegible] stvu za delo in zanimanje, da [illegible] veselica tako dobro uspela. D[illegible] štvo je kupilo bond za $100, [illegible] ga za $25 je pa oddalo. Dobil [illegible] je Tony Mrahitcha, ki ima [illegible] brata, Johna in Freda, v slu[illegible] Strica Sama.

Od našega društva je šel [illegible] mornarici Frank Pivih ml. Ž[illegible] limo našo zmago in da bi se n[illegible] fantje srečno vrnili domov. P[illegible] naj končam, ker moja roka [illegible] bolj navajena krampu in lop[illegible] kot peresu. Pozdrav vsem č[illegible] teljem Prosvete, posebno pa d[illegible] pisnikom.

Martin Prasnikar, 419.

Vesti iz Bridgeporta

Bridgeport, O.—V nedeljo, [illegible] avgusta, sta nas obiskala Jos[illegible] Irman, znani dopisnik Prosv[illegible] in br. Klarič iz Akrona. Pr[illegible] so ravno ob času, ko smo im[illegible] sejo društva 13 SNPJ. Ko s[illegible] po seji prišel v spodnje prost[illegible] se mi je čudno zdelo, ali je [illegible] pravi Irman ali se varam. Ko[illegible] poznam Klariča, sem si mi[illegible] da je gotovo prišel z njim. I[illegible] tako je bilo.

Jože me je zelo presenetil, a[illegible] pak vesel sem bil, ko sem [illegible] zagledal. Hitro se malo pog[illegible] vorimo, nato pa mu predstav[illegible] par njegovih bližnjih rojakov, [illegible] so se kmalu seznanili. Ko s[illegible] mi povedala, da bodo obiskal[illegible] še par naselbin, sem jima nar[illegible] čil, naj se tudi pri meni ustav[illegible]

(Dalje na 2. strani.)

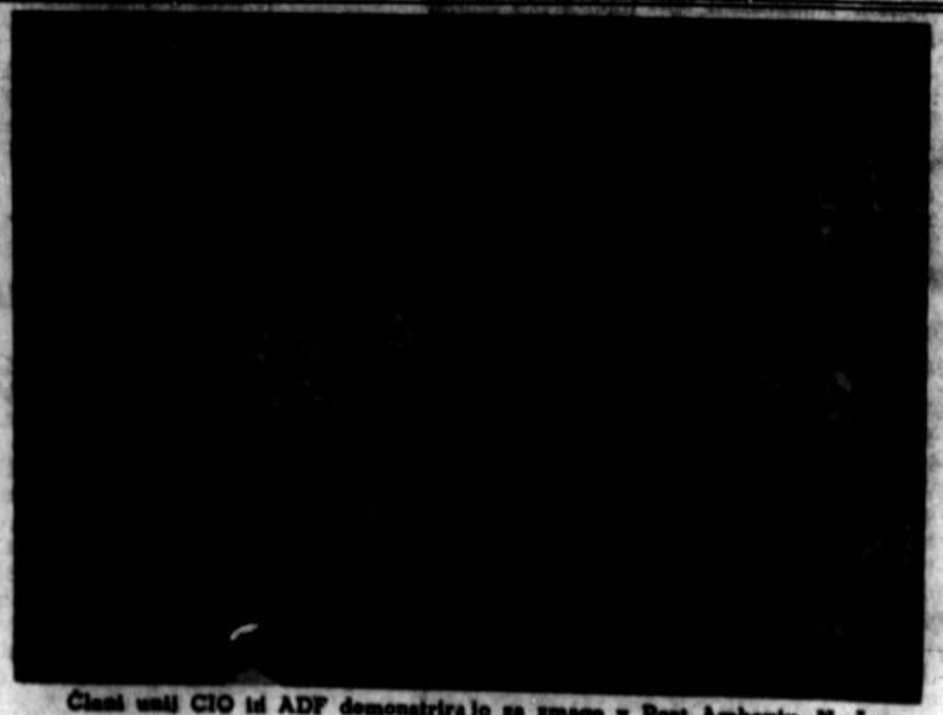

Člani unij CIO id ADF demonstrirajo za zmago v Port Amboyju, N. J.

Nova politična fronta

Zahteva po novi vojaški fronti na zapadu Evrope v pomoč Rusiji je v konfliktu s politično situacijo, katera obstoji med Združenimi državami in Francijo. Nobenega dvoma ni, da je nova vojaška fronta potrebna, toda po naši pameti bi morale Združene države z Anglijo vred prej imeti novo politično fronto v južnozapadni Evropi.

Diplomatična zveza Amerike in Anglije z Lavalovo "vlado" v neokupiranem delu Francije je demokraciji velik trn v peti; ta zveza je za demokracijo nelogična, odurna in zelo škodljiva. Prav tako nelogična, odurna in škodljiva je diplomatična zveza Amerike in Anglije s fašistično Španijo.

Andre Philip, francoski učitelj in bivši socialistični poslanec v Lyonu, ki je nedavno pribežal v London, potem ko je dve leti sodeloval pri organiziranju podzemske protinacijske fronte v Franciji, je povedal, da francosko ljudstvo v neokupiranem delu Francije bolj sovraži Petain-Lavalovo "vlado" v Vichyju, kakor Nemce. Francozi sovražijo nacijske Nemce kot tuje tirane—je rekel Philip—ampak domači izdajalci, kakršni so Laval, Petain in ostali francoski fašisti, se jim veliko bolj studijo.

Če torej v zunanjem departmentu v Washingtonu pravijo, da je zveza z Vichyjem edina zveza s francoskim ljudstvom, se po izjavi Andreja Philipa silno motijo. Baš narobe: Francozi se s čudom vprašujejo, čemu demokratična Amerika in demokratična Anglija še vedno priznavata "vlado" največjih francoskih izdajalcev in zvestih hlapcev Hitlerja, kakor sta Laval in Petain. Francosko ljudstvo ne more razumeti te zveze—in čim dalj traja ta zveza, tem več je godrnjanja in omahovanja vere v demokracijo med francoskimi delavci in kmeti. Tako pripoveduje Philip.

Philip pravi, da edina logična zveza Amerike in Anglije z demokratičnimi Francozi bi bila z De Gaullovo organizacijo, katera je danes na čelu bojujoče se Francije v okupiranem in neokupiranem delu. Res je, da general De Gaulle ni politik in do letos se ni brigal za politično stran svoje akcije; on vodi le vojaške oddelke v onih francoskih kolonijah, ki ne priznavajo "vlade" v Vichyju. Ampak letos je De Gaulle prisiljen, da se zanima tudi za politiko. V Londonu je bil organiziran odbor, ki se imenuje Narodni odbor bojujoče se Francije in kateri je zavzel obliko politične vlade. Omenjeni Philip je stopil v ta odbor kot komisar za delo in notranje zadeve. Pričakuje se, da pridejo v London še drugi politični voditelji podzemskega protinacijskega gibanja na Francoskem, tako da bodo v tem odboru zastopane vse politične demokratične stranke v Franciji.

Nobenega razloga torej ni, zakaj ne bi Združene države z Anglijo vred takoj priznale tega odbora kot začasno vlado bodoče demokratične Francije in pretrgale vse stike s Hitlerjevim gnezdom v Vichyju. Na ta način bi bila ustvarjena organizirana politična fronta demokracije v Franciji, katera bi pripravila notranjo francosko vojaško fronto za dan zavezniške invazije. To bi bil logičen korak za vse Združene narode, katerim ne more biti vseeno, kdo je njihov zaveznik in kdo je sovražnik na Francoskem, posebno pa bi ta korak razveselil in moralno podprl demokratične Francoze.

Radikalna politična operacija je potrebna tudi glede Španije. Ne bomo zdaj govorili o zločinih, ki so bili nedavno izvršeni nad špansko demokracijo, ker to ne bi danes nič pomagalo—toda še je čas, da se napaka popravi vsaj deloma. Frankova Španija je Hitlerjeva prostitutka od palca do temena! Fašistična Španija služi Hitlerju za stranska vrata, skozi katera dobiva Hitler omejeno zalogo petroleja in drugih potrebščin iz Severne in Južne Amerike—še bolj pa mu Španija služi kot široko odprta lina za nacifašistično propagando po vsem ameriškem svetu. Španski falangisti (fašisti) še danes svobodno razširjajo nacifašistično propagando po Združenih državah in vseh latinsko-ameriških republikah ter obenem vodijo za Hitlerja špionsko službo v Ameriki.

Baš te dni je prišla vest, da je južnoameriška republika Argentina, katera ima še danes diplomatične stike z osiščem, sklenila poslati milijon bušljev pšenice v Španijo. Stavimo, kar hočete, da več ko polovica te zaloge pšenice pride v Nemčijo, če Amerika in Anglija dovolita to pošiljatev.

Amerika in Anglija bi morali takoj označiti Španijo za sovražnika demokracije in ustaviti njeno prekomorsko trgovinsko, propagandistično in špionsko zvezo. Hitler je rezerviral Frankovo Španijo—kakor svoje francoske hlapce v Vichyju—za posebno efijaltsko nalogo—da sune Američane in Angleže z nožem v hrbet, kadar udarijo na zapadno obrežje Evrope. Španski fašistični tisk se baha, da ima Franko milijon vojakov pripravljenih za pomoč Hitlerju. Koliko je ta baharija vredna, ne vemo, dobro pa bi bilo, da demokracija zamaši gobec španskim fašistom pravočasno in blokira Španijo kot sovražno državo.

Ne samo to. V Ameriki se nahajajo člani bivše vlade španske demokratične republike. Ti možje bi morali imeti status začasne ustavne vlade bodoče demokratične Španije.

Na ta način bi bila ustvarjena demokratična politična fronta od Gibraltarja do Rokavskega zaliva kot uvod za vojaško fronto, katera morda pride v prihodnjih mesecih, če ne še prej.

Pomanjkanje te politične fronte je velika napaka, katera silno ovira priprave za zmago demokracije v zapadni Evropi in podaljšuje efektivnost Hitlerjeve klavne mašine.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 14. avgusta 1922)

Domače vesti. V Thomasu, W. Va., je umrla rojakinja Mary L[illegible] činar.

Delavske vesti. Mnogo prem[illegible] govniških podjetnikov se še up[illegible] ra skupni pogodbi z rudarsk[illegible] unijo.

Inozemstvo. Na Irskem je [illegible] bruhnila nova državljanska vo[illegible] na.

Sovjetska Rusija. Po vsej R[illegible] siji so začele zelo padati cene [illegible] veža.

Vesti iz podjarmljene stare domovine

V svobodni Bosni

Pod tem naslovom prinaša ew York Times od 1. avgusta uredniški strani naslednji do-

Ko so Nemci pomladi 1941 adli v Jugoslavijo, je v zavezkih državah zavladalo zaproščenje zaradi nepričakovanega uspeha Srbov. V prejšnji svevni vojni so se borili do kraja umirali v tisočih pri strašnem niku raje, nego da bi se preli. Danes vemo, da je država la needina zaradi prepirov in lajstva. Tudi vemo, da odpor popustil, čeprav so popustile ganizirane armade. Danes so goslovanski četniki pod poljstvom generala Draže Mihajviča gotovo v kontroli cele sne in delov Hercegovine in ne gore. Ta teden so uničili stniške naprave mesta Šibeka na dalmatinski obali. Toli napadov je bilo izvršenih v grebu, glavnem mestu hrvate marijonetske države, da je oglašeno obsedno stanje. Te rbe se vodijo v prvi vrsti proti lijanskim okupacijskim čeh, ki s svojimi srci niso v voj-

Vse to Nemce skrbi.

Če bi si hoteli ustvariti sliko kampanji generala Mihajlovibi jo mogli prenesti na kalinijsko obalo, recimo med Eukto in Sacramento Valley, dstavljajoč si, da imajo Janci kontrolo nad ostalo Kalinijo in večjim delom obale. e bi ameriški četniki dobivali j vojni material? Ni dvoma, od sovražnika, kakor Mihajičevi vojaki. Bojevati bi se rali brez vozil, slabo hranje v planinah, ki so jim dobro ne, svesti si, da so njihovi aki v San Franciscu ali Samento Valleyju izpostavljeni ražnikovim napadom iz mavanja.

Brez dvoma bi to delali, toda ajlovičevi možje bi jih momarsikaj naučiti.

V . . . —

Nemško koloniziranje Bosne

London, 31. julija (ONA).— ovanje novih kolonij v zani Bosni komentirajo krogi, toje blizu jugoslovanski vlatako, da so te kolonije predice daljnjega nemškega proanja proti Jadranu, ki ga ssolini smatra za italijansko ro.

Nacijski list "Gratzer Tages" opisuje inšpekcijsko potoje, ki se je vršilo v zapadni mi v proslavo iztrebljenja in seljevanja Srbov iz teh kra-

Na čelu skupine obiskovalcev bil šef "Neodvisne" Pavelič, z m pa maršal Kvaternik ter che, nemški poslanik v "Nevisni". Skupina je inšpicirala e nemške kolonije v Vindstu, Koenigsfieldu in Adolfsu, ki so vse osnovane na zemugrabljeni pobitim ali izsenim Srbom.

o "Tagespostu" je skupina sprejeta z velikim navdušem od Nemcev, "kateri smao ta del Bosne že kot svojo go domovino."

V . . . —

Nemci bombardirajo osvobojena jugoslovanska mesta

Carigrad, 22. julija (ICN).— diopostaja "Svobodna Jugovija" objavlja sledeče poročivrhovne komande četniške nade z dne 21. julija:

Oddelki četnikov in prostojcev, ki bijejo ostre boje, najujejo operacije v skladu z rti vrhovne komande. Obe se izvršujejo v osvobojenih jih, kakor tudi v okupiranih delih različni ukrepi z namom, da se vse narodne sile bilizirajo v svrho uspešnega stva osvobodilne vojne.

Pod vodstvom "Osvobodilne nte" Slovenci podpisujejo z likim uspehom "Osvobodilno pojilo", ki so ga pred kratkim pisali in omogočujejo s tem daljevanje narodne borbe. venško ljudstvo se je odzvalo ncu "Osvobodilne fronte" in o prispevalo svojo poslednjo , ker se zaveda važnosti tega pojila. Akoravno je bilo naih že več milijonov lir, gre pisovanje tega posojila naj, tako v mestih kakor tudi deželi.

Fašistični hudodelci brutalno napadajo osvobojene kraje po Bosni. Petnajstega tega meseca so laški letalci bombardirali Prozor in ga popolnoma uničili. Dva dni pozneje so italijanski letalci ponovili svoje napade na osvobojena mesta, vrgli nanje na stotine bomb in na Gornji Vakuf tudi veliko število vžigalnih bomb. Dva dni je bilo mesto v plamenih in zavito v gost, črn dim. Fašistični banditi so sicer vedeli, da četniki ne puščajo za seboj v mestih svojega vojnega materiala, a so navzlic temu bombardirali Prozor in Gornji Vakuf ter tako za enkrat pokazali, kakšni junaki so, kadar jim nanese, da se bore proti neoboroženemu prebivalstvu. Njihovi letalci se ne osmelijo, da bi letali nad ruskimi in angleškimi kraji, ki imajo dobro organizirano zračno obrano. V zameno pa gredo napadati Prozor in Vakuf, katerih ne ščitijo protiavijonski topovi in strojne puške.

Te najnovejše krutosti fašističnih krvnikov so izzvale v narodu najglobljo ogorčenje.

V . . . —

Jugoslovanski četniki so zasedli še tri mesta

Carigrad, 25. julija (ICN).— Radiopostaja "Svobodna Jugoslavija" je objavila naslednje poročilo vrhovne komande četniške armade:

Četniški bataljoni in brigade uspešno nadaljujejo svojo ofenzivo in čistijo nova mesta in sela od okupacijskih sil. Srditi boji divjajo v Bosni, Hercegovini, Dalmaciji, Liki in prav posebno v Sloveniji.

Slovenski četniški oddelki so očistili polovico ljubljanskega okrožja od laških okupacijskih čet, zaplenili velike količine vojnega materiala in organizirali nove bataljone in oddelke, ki so celo že nastopili v teh bojih. Laški maroderji so vrgli v boj proti slovenskim oddelkom vse svoje razpoložljive sile, okoli 120,000 vojakov, a kljub temu niso uspeli, da ustavijo prodiranje junaških slovenskih četnikov. A številke laških izgub naraščajo z dneva v dan.

Tudi v Bosanski Krajini so četniki izvojevali znatne uspehe. Po osvojenju Prijedora so z napadom zavzeli mesti Bosanski Petrovac in Bosanska Krupa ter zaplenili precejšnje množine vojnega materiala in več skladišč hrane in municije.

Velik strah je zavladal med vstaši in narodnimi izdajalci, kajti tem narod nikdar ne odpušča. Številni vstaški uradniki zapuščajo svoje urade in beže iz bosanskih krajev v smeri Sarajeva in Zagreba.

V poslednjih desetih dneh je četniška armada osvobodila devet mest: Konjic, Kreševo, Ljubuški, Prijedor, Vakuf, Prozor, Glamoč, Bosanski Petrovac in Bosansko Krupo.

V neki drugi emisiji "Svobodna Jugoslavija" priobčuje:

"Četniška armada nadaljuje svojo ofenzivo, v teku katere so se četniški napadalni bataljoni zopet borili z velikimi uspehi v Zapadni Bosni in Bosanski Krajini.

Slovenski četniki so, tudi porušili na nekaterih mestih železnico, ki spaja Ljubljano s Trstom in uspešno zaprečujejo popravljanje in ureditev rednega prometa na tej progi. Tudi železniško zvezo med Ljubljano in Kočevjem so četniki popolnoma pretrgali.

Laške in nemške okupacijske oblasti so dale požgati več desetin vasi v Sloveniji, misleč, da se jim bo posrečilo s takimi terorističnimi metodami uplašiti narod. Toda slovenski četniki odgovarjajo na teror s podvojenim odporom. V mnogih vaseh so se pridružili vsi odrasli vaščani četniški armadi, ker je ves narod prepričan, da je uspešna borba proti laškim in nemškim zverinam mogoča le z orožjem v roki.

John B. Blanford, načelnik federalne stanovanjske administracije.

Agitacija za kupčijski davek

Ameriška trgovska zbornica predložila program

Washington, D. C., 13. avg. — Ameriška trgovska zbornica je izjavila, da davčni načrt, ki je zdaj pred kongresom, je pomanjkljiv in predlagala kupčijski davek, da Amerika dobi sredstva za financiranje vojnih naporov. Ta naj bi znašal deset odstotkov.

Ellsworth C. Alford, načelnik finančnega odbora zbornice, je dejal, da bi kupčijski davek prinesel v federalno blagajno dvanajst milijard dolarjev letno, dočim davčni načrt predvideva le $6,271,000,000. Vsota davka se bi prištela dohodkom, ki prihajajo iz sedanjih davčnih virov.

Alford je dejal, "da finančni program, baziran na politiki, mora doživeti polom. Potrebna je odločna ofenziva za preprečitev inflacije."

Voditelji unij Kongresa industrijskih organizacij in Ameriške delavske federacije vodijo opozicijo proti kupčijskemu davku. Njihov argument je, da bi morali ta davek plačevati oni, ki so že zdaj preveč obremenjeni.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

jo, nato pa sem odšel domov, da izgotovim tajniško delo. In res so prišli, ali kaj, ker čas je tako kratek. Pogovorili smo se nujne stvari in odšli so na pot proti Akronu, ki je precej daleč od nas. Ko so zasedli avto, se je pa dež ulil kot iz škafa, in to je trpelo precej časa. Kako vožnjo so imeli, ne vem. Jože Irman se je priljubil tukajšnjim rojakom, ki žele, da bi zopet prišel k nam in se méd nami dalj časa zamudil, da bi se bolj seznanili in pogovorili.

Dne 6. avgusta je semkaj prišel na agitacijo za delavske liste znani potovalni agitator Anton Zornik, katerega je semkaj poslala uprava Proletarca na zahtevo konference Prosvetne matice. Začel je pri nas in v par dnevih dosegel večji uspeh kot smo pričakoval. Rojaki so se dobro odzvali in se naročili na Proletarca, pa tudi Prosveta ni bila pozabljena. V nedeljo je posetil tudi sejo našega kluba Naprej JSZ, na kateri je bilo navzočih tudi precej nečlanov radi primarnih volitev, pri katerih sta tudi dva kandidata za okrajne urade iz vrst organiziranega delavstva. Zornik je spregovoril tudi par besed o svetovnem položaju in o naših listih. Pri agitaciji nastopa z lepo taktiko in zato je želi pri nas tudi uspeh.

Ker so bili vsi navzoči obenem tudi člani SNPJ, smo seveda razmotrivali tudi razne stvari o jednoti in Prosveti, kakor tudi o delu za bodočo Jugoslavijo v obliki demokratične republike, za katero se moramo udejstvovati, ako res hočemo biti pravični in ako res želimo našim trpinom svobodo in demokracijo v obliki proglasa JSZ. Vse drugo, kar obljubljajo razni samopostavljenci, bo po vojni prineslo isto trpljenje in zatiranje našim bratom v rodnih krajih kot so ga imeli pred vpadom Hitlerja in Mussolinija.

Na razpravi je bilo še več drugih točk, kot na primer shod za slovensko pomožno akcijo, ki se vrši tukaj v nedeljo, 16. avgusta, ob treh popoldne v dvorani na Boydsvillu. Vsi rojaki poznajo trpljenje naših ljudi onkraj morja. Kak bo rezultat, bomo videli.

Ker v teh krajih in menda tudi drugod mislijo, da to akcijo zadržujem jaz, ker se ne strinjam z raznimi ukrepi JPO-SS in včasih napišem kakšno kritično besedo, ki pa so se do danes vse uresničile, rečem za svojo osebo le to, da te akcije jaz ne zadržujem. Sploh sem bil jaz tisti, ki sem prinesel to vprašanje na površje na konferenci Prosvetne matice 26. junija. Vsake stvari sem po navadi jaz kriv, kar sem sicer že navajen. In zakaj ravno jaz? Ali sem sam tukaj v teh krajih? Ali morem jaz kontrolirati slovenski narod v teh krajih? Če bi ga mogel, bi bilo drugače, ampak v resnici še sam sebe ne morem.

V Prosveti z dne 17. julija, v kateri imam dopis in omenjam tudi Molkove kompromise, mi je br. urednik posvetil celo kolono, to je uredniški članek. Naj ponovno izjavim, da imam vse spoštovanje do br. Molka. Sem njegov učenec, kakor tudi pokojnega Jožeta Zavertnika in Proletarca in vedno sem pripravljen braniti br. Molka, kar je naredil v preteklosti. In tega je dosti. Nikoli ne bom oseben proti njemu, sem pa proti njegovi taktiki, katero on danes zastopa, kajti ta taktika škoduje vsemu gibanju v prid demokratične Jugoslavije in škoduje tudi Prosveti in SNPJ.

V svojem uvodniku, v katerem mi odgovarja, pravi, da mi nismo pogazili naših načel, ampak da časi zahtevajo naše skupnosti. Naj se Molek ne vara. Dejstvo je, ako nisi z njimi v načelih, vendar pa delaš skupaj z elementi, ki so bili še včeraj vse drugo kot demokratični in delovali za vse drugo prej kot pa za interese naroda in delovnega ljudstva—če deluješ z njimi, boš delal tako, da boš zabarantal še tisto naprednost, ki jo še imamo, kajti bo prešla v reakcijo. Da sem "capal" za Thomasom? Yes, vsi skupaj smo za njim "capali," ampak na čikaškem zboru sem odpovedal njegovi taktiki, ne pa našim naukom.

Da sem izmučen, ni čudno, br. Molek. Le poglej: v tednu od 27. julija do 1. avgusta sem imel sedem sej v šestih dneh; en večer sem imel kar dve seji in sem moral eno pustiti. In te seje so bile: dve od zadruge, pet pa v prid civilne obrambe ali prve pomoči, vse to za poraz osišča. In tako gre iz tedna v teden, iz meseca v mesec, iz leta v leto. Sem v različnih organizacijah in povsod aktiven; vse te so v korist ljudski masi ali naši naselbini. Skoraj nikdar nisem doma.

Glede moje kritike naj rečem tudi to, da sem v svojih dopisih izražal tudi mnenje rojakov, s katerimi pridem v stik. Zadnje čase so uredniški članki res čudni in ne odgovarjajo načelom Prosvete. Jaz ne verjamem, da so vsi oni bratje "teslo" (izraz v uvodniku pred časom), ki se ne strinjajo s tem, kar jim hoče nekdo vsiliti. Na primer poglejte naše federacije iz raznih krajev, iz Girarda in tudi od drugod, ki se ne strinjajo s kraljevaši. Radi bi pomagali, a to jih zadržuje.

Bolje bi bilo, ako bi imeli program, o katerem bi lahko rekli: Kdor se strinja s programom (za demokratično jugoslovansko republiko ali federacijo), je z nami, kdor se ne strinja s tem programom, je proti nam! Tako je pa vse skupaj ena sama zmeda. In Prosveta, namesto da bi se postavila na pravo pot, pa dela kompromise—drugi dan pa piše proti kompromisom. V nji je dosti posnetega iz New Leaderja, katerega sem tudi naročnik. Ako se odločimo za proglas JSZ in delamo v tem pravcu, pa naj bo rezultat že tak ali tak, se bomo zavedali, da smo kot zavedni rojaki in delavci delali pravično iz ljubezni do naših trpinov, da bi res dosegli pravo svobodo in demokracijo.

Bratu Molku naj povem tudi to, da sem dobil več pismenih priznanj za tisti dopis. Večinoma vsi se čudijo, zakaj taka sprememba pri Prosveti. Ali se Čehi tudi združujejo s komurkoli? Ne! To mi je znano. Oni se ne zanesejo, da bi se moglo nekaj kar hitro spremeniti iz volka v jagnje. To vesta tudi Roosevelt in Henry Wallace. Kdo naj verjame, da bodo naši samopostavljenci, ki so še včeraj koketirali s fašizmom in podpirali s krvjo obliti klerofašizem v Španiji in bivši Avstriji, delali to, za kar se je izrazil podpredsednik Wallace, da gre v tej vojni? In on je naglasil, da gre v tej vojni, v kateri on vidi svetovno revolucijo, za pravico in enakost navadnega človeka in da se mora po tej vojni svet tako preurediti, da bo vsak človek vseh narodov deležen steklenice mleka na dan, ne pa da bodo nekateri imeli vse, drugi pa trpeli glad in pomanjkanje.

Zakaj Prosveta ne razodeva tega, da se bodo pod današnjimi krinkami v bodoči Jugoslaviji obnovile iste razmere kot so vladale prej? Kajti reakcija se ne bo prelevila v nekaj splošno dobrega. Klečeplastvo bo vladalo in ponižanje samega sebe pred reakcijo, ako bo ta zopet dobila priliko, da se bo vgnezdila. Prosveta naj zavzame ton ali načelne smernice, ki jih je nekoč imela. Voditi je treba delo za pravičen mir, za poraz osišča v prid prave svobode in demokracije vseh narodov sveta.

Na nekem zborovanju je bilo rečeno, da bi bilo bolje, da bi jugoslovanski kralj, simbol reakcije, ne prišel v to deželo, kajti bo naredil še več zmede. In jo je res. Ampak pokazalo se je tudi, da nekateri, o katerih smo mislili, da so za poštene boje, komaj čakajo, da stopijo na stran reakcije. Zdaj vsaj bolje vidimo, kdo je kdo in kam spada.

Jaz o tem ne bom več pisal. Delal bom po svojih močeh za zmago te dežele in za svobodo in pošteno demokracijo za naše trpine v Jugoslaviji.

Joseph Snoy, 13.

Vabilo na piknik

Canton, O.—Društvo 514 HBZ priredi piknik skupno z društvom 4292 MRR v nedeljo, 16. avgusta, v Holltwood Gardenu, eno miljo od mesta na East Canton rd. Ob šestih popoldne bo krajši program. Glavni govornik bo Leo Krzicki, predsednik Slovanskega kongresa. Za zabavo bo igrala Požegova tamburica.

Vabimo članstvo vseh društev in prijatelje iz mesta in okolice — Massillona, Brewsterja in Alliance. Uljudno vabimo tudi brate Slovence, ob priliki pa vam bratsko vrnemo.

Steve Gjurekovic.

Telefonistke na stavkovni straži v Clevelandu. Stavko proti kompaniji je oklicala unija ADF.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

2657-59 So. Lawndale Ave. Chicago, Illinois

GLAVNI ODBOR

Izvršni odsek

VINCENT CAINKAR, gl. predsednik	2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
F. A. VIDER, gl. tajnik	2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
WILLIAM RUS, pomoč. taj.	2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
MIRKO G. KUHEL, gl. blagajnik	2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
LAWRENCE GRADISHEK, tajnik bol. odd.	2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
MICHAEL VRHOVNIK, direkt. mlad. oddel.	2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
PHILIP GODINA, upravitelj glasila	2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila	2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Podpredsednika

MICHAEL R. KUMER, prvi podpredsednik	Box 84, Universal, Pa.
CAMILUS ZARNICK, drugi podpredsednik	3587 W. 69th St., Cleveland, Ohio

Distriktni podpredsedniki

JOS. CULKAR, prvo okrožje	417 Woodland Ave., Johnstown, Pa.
JAMES MAGLICH, drugo okrožje	R. D. No. 1, Oakdale, Pa.
RAYMOND TRAVNIK, tretje okrožje	7925 Middlepointe, Dearborn, Mich.
JOHN SPILLER, četrto okrožje	3079 Randall St., St. Louis, Mo.
URŠULA AMBROŽICH, peto okrožje	418 Pierce St., Eveleth, Minn.
EDWARD TOMSIČ, šesto okrožje	823 W. 7th St., Walsenburg, Colo.

Gospodarski odsek

MATH PETROVICH, predsednik	253 E. 131st St., Cleveland, Ohio
VINCENT CAINKAR	2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
F. A. VIDER	2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
MIRKO G. KUHEL	2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JACOB ZUPAN	1400 So. Lombard Ave., Berwyn, Ill.
DONALD J. LOTRICH	1937 So. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
RUDOLPH LISCH	700 E. 200th St., Cleveland, O.

Porotni odsek

ANTON SHULAR, predsednik	Box 27, Arma, Kansas.
FRANK VRATARICH	315 Tener St., Luzerne, Pa.
FRANK BARBIČ	19511 Muskoka Ave., Cleveland, Ohio
ANDREW VIDRICH	706 Forest Ave., Johnstown, Pa.
JOSEPHINE MOČNIK	772 E. 185th Street, Cleveland, Ohio

Nadzorni odsek

FRANK ZAITZ, predsednik	3301 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
MILAN MEDVEŠEK	18808 Arcade Ave., Cleveland, Ohio
ANDREW GRUM	17132 Snoden, Detroit, Mich.
JOHN OLIP	331 So. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
FRED MALGAJ	89 Westclox Ave., Peru, Ill.

Pšenica reši probleme živeža po vojni

Zaloga pšenice kakih štirinajst sto milijonov bušljev s primernimi količinami drugih žitnih pridelkov v zapadni hemisferi bo dajala Ameriki glavno besedo v reševanju problemov živeža v svetu, izčrpanem od vojne.

Nedavno poročilo federalnega poljedelskega departmenta poudarja ta pomen pričakovanih rekordnih letin v pšeničnih deželah Novega sveta.

Dežele, ki pridelujejo pšenico, so že sedaj storile preliminarne korake, da zadostijo ogromnim problemom po vojni. Gre ne le za zalaganje z živežem prebivalstev, ki so pod nacijsko nadvlado, ampak za organiziranje sredstev, kako naj se v dobrem redu razdelijo ogromne količine živeža, ki so se nakopičile v Amerikah, za stabilizacijo mednarodne trgovine in za kontroliranje cen in produkcije.

Podatki poljedelskega departmenta dajejo pojem o ogromnih zalogah živeža v zapadni hemisferi. Pokazujejo sledeče količine pšenice, ki so na razpolago za izvoz in to izvzemši letošnje letine:

Združene države	798,000,000 bušljev,
Argentina	210,000,000 bušljev,
Kanada	400,000,000 bušljev.

Nekoliko žitnih rezerv je seveda šlo v produkcijo alkohola za vojne svrhe, da se dopolni produkcija alkohola iz sladkornih sokov. Distilerije alkoholnih pijač so bile preurejene za produkcijo industrialnega alkohola iz pšenice, da se odpomore težkočam prevažanja sladkornih sokov s Kube in Portorika v distilerije Združenih držav.

Veliki prebitki koruze in drugih žitnih pridelkov, ki so posledica treh zaporednih bogatih letin v Amerikah, kakor tudi omejitev izvoza vsled vojne, so imeli za posledico, da je zapadna hemisfera postala skladišče živeža za ves svet. Skladišča žitnih pridelkov so prenapolnjena, dočim so podložni narodi v deželah, zasedenih od nacijev, brez kruha—ki jim je zabranjen vsled vojne na morju in zahtev napadalcev.

Ta položaj je dovedel do nedavnega sporazumljenja med Združenimi državami, Argentino, Kanado, Avstralijo in Angleško. Ustanovila se je skupna rezerva 100,000,000 bušljev pšenice za odpomoč deželam, razdejanim od vojne, čim mednarodna situacija to dovoli.

Združene države so se obvezale prispevati 50,000,000 bušljev, Kanada in Angleška 25,000,000 vsaka. Argentina in Avstralija bosta prispeli, kolikor bo treba.

Ta načrt, kakor se razlaga, je le za prvo pomoč, da se pomaga osiromašenim deželam, čim se živež more tja poslati. Ali, kakor trdijo strokovnjaki, ki se bavijo z vprašanjem zalaganja živeža po vojni, čim pride čas za reorganizacijo svetovne distribucije hrane, bodo Amerike s svojimi velikimi zalogami in možnostjo produkcije imele glavno besedo in velik vpliv v tem vprašanju.

—Common Council—FLIS.

Kanadčani se upirajo vojaški službi

Quebec, Kanada, 13. avg. — Policaji na konjih, ki so dostavljali pozive za vstop v armado, so naleteli na oborožen odpor v več krajih province Quebec, so izjavile avtoritete. Te so razkrile, da je bilo izmenjanih več strelov med policaji in uporniki. Avtoritete niso povedale, koliko oseb je bilo ranjenih.

Ruski general padel na fronti

Moskva, 13. avg. — General Konštantin Miškov, artelerijski vešč̌ak, je bil ubit v akciji, se glasi naznanilo. Na kateri fronti je padel, naznanilo ne omenja.

For Victory... Buy U. S. DEFENSE BONDS STAMPS

HENRIK MANN

SRCE

NOVELE

Preložil **IVAN ALBREHT**

IGRALKA

(Nadaljevanje.)

Ko je videl njeno opotekanje in slišal njeno jecljanje, je slutil, da se tu godi nekaj, čemur ne pride do dna; da leži pod govorico, ki meni, da jo razume — in pod obnašanjem, ki ga on posnema, pogreznjen svet. Ljubeča je z grozo opazila njegovo hladnost; za hip je čutil, da ji je zoprn. Pri ločitvi je ona izražala zaničevanje in je on skrival sramoto. Slutil je, da je odbit, da mora začeti nanovo s potjo in obleganjem — čašo življenja?

Priložnost je zgrešil ali pa se je lotil napačno. Tisto bitje je preveč preprosto zanj, mogoče premajhno. Zatem je spoznal histerično strastnost in pogrezanje v žensko velikanske, do meje človeškega segajoče poltenosti, — in je rabil deset dni, dokler ni neodoljivo vedel, da je lagal, da se je hotel splaziti v tuje usode in da je spodrknil.

Za seboj je imel tudi kočljivi doživljaj z neko čisto mlado, nedotaknjeno deklico iz svojih krogov, ki je prebila več noči pri njem, v njegovi postelji, na njegovih rokah. Obljubil ji je bil, da ji ne prizadene ničesar. Zakaj je končno prelomil obljubi? Kar je pričelo z nekim nenavadnim prisluškovanjem, je jenjalo v zoprni vse — in nič-vednosti, kot zmerom. Takrat je čutil, da nastaja ljubezen, prenagljenost mesa pa jo je raztrgala na mah. Sklenil je — ker ga je zdaj zasovražil, to meso, da mu ne podleže nikoli več. Slabost svojo je pretvoril v moč, je nazival svojo vzdržnost povišanje, slabo vest v svojih poželjivostih — plahost samotarca, je imenoval podlo vse, kar se mu je zaklepalo — in umazano, česar ni mogel doumeti.

Ko je prvič poželel Leonijo, se je vrnil iz sedemletne smrti poslovilni pogled prve ljubice in vprašajoča groza njenih izgubljenih oči. Nikdar več! Umreti za žensko, ne da bi jo bil imel samo, ne več srečati takega pogleda! V Leonijinem ljubečem obrazu ga je videl že vnaprej; vselej, kadar sta razprostrla roke, je vnaprej videl obraz, kakršen bo v uri ločitve, ko ga bo enkrat spoznala, — pa je bežal. Bežal je in se vrnil, da bi nanovo ob krepki duši otrl onemoglost svoje lastne, — z nezaupanjem in strahom. Ali že ni obsojen? Ga že zaničuje ona? Mogoče! Ali še trpi? Mogoče! In prestrašen je sprejel to, kar mu je mogla podati, edini, dragoceni življenjski občutek njega, ki je umiral vse svoje žive dni: občutek, da je prizadejal trpljenje.

Potlej spet človeški občutek, vzcvitanje ene same ure, nada, blisk . . . Obrat — in dalje! Ne izgubiti samega sebe! Ostati ponosen na svojo usodo! Slabost usode prevstvariti v strast! . . . In zadaj je izginil pod lipami nebogleven, okorel možak.

V.

Leonija se je nepričakovano odpravila in zahtevala, da drugi še ostanejo. Kapelniku na cesti, — pridržala je korak — s pogledom, iščočim pomoči:

"Kaj naj spet pomeni to! Ali mi le moreš reči, kaj naj spet to pomeni!"

Kapelnik je naredil: "Hm. Res, kaj je hotel tukaj?"

Potem je iznašel najmilejše, kar je bilo mogoče.

"Odpustiti mu ne moreš. Ampak ti mu ugajaš bolj nego je dobro. Boji se te. Strah ga je, da bi te ne ljubil preveč. Razumeš: preveč."

Leonija ni odvrnila ničesar. Zakaj naj ne bi bilo tako? Hotela je, da bi bilo.

"Niti pretveze mu ni bilo treba, da je izostal. Opustil je vsakršno hlinjenje. Ne pravi več: odpotoval sem, — nak, zamudi najpreje najin dogovor in se postavi potem javno pod kavarniško okno. Torej si ne upa vstopiti tam, kjer sem jaz! O, zdaj ga imam in grem! Še marsikdaj naj ponoči postaja pod okni!"

"Tako je prav! Zdaj odpotujeva", je rekel kapelnik vneto.

"In sicer jutri opoldne v Koeln, s tovariši".

"Ali se ti zdi to tako posebno prijetno? Z vso ropotijo?"

"Brezpogojno!"

Niti trenotka ni hotela imeti prostega za premišljevanje. Do belega dne je naravnala obleke po zabojih. Dala si je umiti lase, kar utrudi glavo — in pri čemur mineta dve uri. Še v kočiji je imela opravka s torbico, je zviškoma sedla na svoj prostor, ko je začel voziti vlak, in je takoj izjavila, da mora biti v Koelnu krokanje. Junaka in prijateljico njegovo je bilo treba prositi, ker sta morala na poletni angažma. Dvojica z opere je soglašala. Naivni je ploskal.

Družba je sklenila, da se ne da nič vezati po znamenitostih! Leonija je glasovala zoper obiskovanje cerkva. Vozili so se temveč okrog po mestu, jedli obilo v nekem malem salonu v hotelu in so še dolgo ostali pri vinu. Kapelnik je odprl glasovir. Na migljaj je skočil Whitman, tenor, na noge in je zapel. Bil je majhen, vitek in krepkih rok — in medtem, ko se mu je dvigalo in padalo jabolko, so od veselja nad žitjem poigravale vse mišice njegove. Pri njegovi kuštravi glavi olivne barve je sodelovalo ameriško, italijansko in črno pleme. Pil je in kadil, kolikor je kdo želel — in dal je na razpolago svoj glas, kolikor je kdo hotel, v svesti si svoje neizčrpljivosti. Gorel je od uživanja, ko je čutil, da deluje in da vse občuduje lahkotno funkcijo njegovega telesa. Podal je Turridua in je brez odmora zagrmel Bajazza. Nato je zapolzel kapelnik na motiv "Boheme" in na razvoj druge polovice v prvem dejanju. Whitman je pričel.

Bil je umetnik. Lastni glas ga je očaral in je posodil nečimerno smehljajočemu se obrazu mehkobo občutja, ramenom njegovim repati suknjič romantskih pesnikov in je nastavil nad njegovimi črnimi lasmi, ki so bili zdaj videti gladki in dolgi, stebre mansarde. Videl si vstopiti Mimi in se onesvestiti, videl, kako ugašajo sveče, kako se uboga dvojica nenadoma prime za roke in kako vzide mesec kot harfin akord v trenotku, ko ji on pove, kdo je. "Jaz sem pesnik." Pel je — in to je bilo le lahno zveneči vzduh; ali dogodilo se je v tem nekaj izbranega, nekaj občudovanja vrednega. Dvoje usod se je odprlo; in iz bolnih njenih grudi in iz bede njegove, odete v sni, je šinila sreča liki metulj iz sivega ovoja. Razločno se je dotaknila s svojimi lahkimi, prozornimi nogami prašnih tal. Oživela je v fantastični naravnosti, netvarna, pa čisto preprosta in polna krvi, v kateri so se pretakale raztopljene zvezde. Tako je bilo petje pesnikovo, tako vse, kar mu je odgovarjalo dekle. Tako je bilo prekipevanje velike, južno tople godbe ljubavne, ko sta slonela skupaj in se je dvigal njun dihljaj proti nebu.

Po zadnjem akordu je podržal kapelnik roke na tipkah. Ljubosumna ljubimka junakova je strmela predse in je mrmrala nekaj, česar ni nihče razumel. Leonija je izjavila po premolku, glasno in trdo:

"Krasno ste peli, Carlo, godba pa je ostudna! Lažnjiva in — in . . ."

"No, lepo," je rekel kapelnik.

(Dalje prihodnjič.)

Pelley and Principals During Trial Recess

Silver shirt leader William Dudley Pelley is shown with his defense attorneys and co-defendants in an ante-room of the Federal Court in Indianapolis, Ind., during a court recess. Left to right: Defense attorney Oscar Smith, Pelley, co-defendants Agnes M. Henderson and Lawrence A. Brown, and Attorney Floyd W. Christian. The defendants are on trial for sedition. This is a phonephoto. *(Central Press)*

Narod, ki izumira

Po Nansenu priredil
IVAN BEŽNIK

KONEC

Ko so videli Evropejce, ki so se prepirali in tepli med seboj, so mislili, da postanejo po novi veri tudi oni tako nečloveški. Dejali so tudi: Če bi živeli Evropejci nekaj časa na Grenlandiji, bi že postali dobri.

Tudi so jim bili obredi predolgočasni. Med pridigo so pričeli vpraševati o Evropi: "Ali je kralj velik? Ali je močan? Ali je polovil mnogo mroževً?" Če se jim je včasi zdelo, da je pridiga predolga, so šli in vprašali, če še ne bo končal. Misijonar je moral pokazati z roko, koliko velik košček pridige bo še. Pravi otroci!

Eskimi so ohranili še mnogo paganskih vraž in navad. Najbolj jim je vkoreninjena vera v gorske duhove, ki se jih zelo bojijo in so jim vsak trenutek pred očmi.

Nansen pripoveduje: "V nekem kraju sem nesel pismo, ki sem ga hotel odposlati, pozno zvečer, v hišo nekega Eskima. Ko sem vstopil, so vsi trdno spali. Tesno drug k drugemu stisnjeni, so ležali ljudje na pogradi, ko slaniki v sušilnici. Da bi jih ne motil preveč, sem hotel zbuditi samo Jakoba, sina gospodarjevega, ki sva si bila prijatelja in je vsak dan občeval z menoj. Potresel sem ga in mu zaklical na uho: "Jakob!" Spal je silno trdno, da sem ga moral dolgo tresti in suvati, da se je pričel malo gibati. Ko me je pa zagledal sklonjenega nad seboj, so postale njegove oči ko okamenele od strahu. Planil je kviško, zagnal strahovit krik in bil z nomagama in rokama krog sebe. Kričal je vedno hujše in se pomikal, bojujoč se z rokama do stene. V tem so se prebudili vsi, planili so pokonci in me zrli ravno tako preplašeno in osteklenelo. Jaz sem obstal v začudenju in v zadregi. Niti besedice nisem mogel reči. Slednjič se mi je posrečilo, da sem spregovoril pomirjevalno besedo na Jakoba. Bil je še groznejši. Ko sem videl, da je vse govorjenje zastonj, sem se pričel smejati, nakar je ponehal ves krik, kot bi ga odrezal. Jakob je postal rdeč in je v sramu dejal, da je sanjal, da ga hoče odnesti krivitok v gore. Dal sem mu pismo in izginil je naglo."

What You Buy With
WAR BONDS

The 50-caliber Browning machine gun is one of the most efficient short range weapons used by U. S. Fighting forces. It is effective at ranges up to 2,000 yards and fires about 600 forty-five caliber bullets per minute.

One of these guns costs about $1,500, while a thirty-caliber machine gun costs approximately $600. Our fighting forces need thousands of these rapid-fire guns. Even a small town or community can buy many of them by uniting in the purchase of War Bonds. At least ten percent of your income in War Bonds every pay day will do the trick. U. S. Treasury Department

Evropejci in domačini

Evropejci z Eskimi niso delali tako slabo ko z mnogimi drugimi divjimi in nekulturnimi narodi. Prinesli so jim izobrazbo, vero, kavo, tobak in še mnogo stvari, ki jih Eskimo preje ni poznal.

Nečesa pa Evropejci Eskimu niso prinesli: življenjske moči in večjega napredka. Eskimo propada. Naselniki so imeli dobre namene, misijonarji tudi, a posrečil se jim ta namen ni, ker se jim ni mogel. Trgovina jim ne donaša dobičkov, danska vlada ima celo izgubo in bo imela še večjo; človekoljubnost se tu ni izplačala. Eskimi ne občutijo tega, to občuti ta, ki je poznal prejšnje stanje in vidi njega padec.

Žganjepitje je Eskimu prepovedano, dasi ljubijo žganje. Marsikateri Eskimo je šel v službo k evropskemu gospodu samo zato, da dobi od njega vsako jutro kozarček te pijače.

Nansen zahteva, naj jim prepovedo tudi kavo in tobak ter druge ničvednosti, ki Eskima samo slabšajo in ga delajo nesposobnega za trde življenjske pogoje, ki vladajo tam gori.

Za take evropske ničevosti nam je dal Eskimo vse ono, kar ga je preje vzdrževalo v boju s prirodo. Čolni so mu segnili, ker niso imeli več kož za njih popravo; tudi šotorov si ne postavlja več. Svetilke ne gorijo, ker je v jeseni oddal vso slanino. Po zimi hodi Eskimo v slabih evropskih cunjah, mesto v gorkih kožuhih. Poletna potovanja odpadejo, ker ni čolnov in ne šotorov.

Od Evropejcev so dobili tudi mnogo bolezni, ki jih preje niso poznali. Jetika je postala navadna med njimi. Tudi številke kažejo velik propad. Od l. 1885 do l. 1891 je znašal prirastek od 10,000 ljudi samo za 100 duš.

Niti branje in pisanje mu ni koristilo, ker Eskimo nima časa, da bi se pečal s tem in postal dober lovec, kar je za njegov obstanek najvažnejše.

Tudi neke vrste vlado ali upravo so jim prinesli "beli ljudje". To so nekaka predstojništva, ki vodijo županske in druge posle. Sestojijo iz članov, ki jih volijo Eskimi v vsakem okrožju po enega. Ker se Eskimi ne razumejo na to, je navadno ko član predstojništva kak Evropejec, ki jim pomaga s svetom. Misel, da naj se to ljudstvo vlada samo po svoji volji, je pač hvale vredna. Vendar pa ima ta naprava en pogrešek, da je bila prenagla in se bo vkoreninila le počasi in postala njih last, do tedaj pa bo vsiljenka. Vendar pa so zdaj mnogi domačini ponosni, da so člani teh predstojništev.

Čut za samostojnost in svobodo je v tem ljudstvu zelo razvit. V hiši ima gospodar res nekaj več besed ko ostali, toda to se komaj čuti. Tudi če vzamejo v hišo sirote, kar se zgodi pogosto, so te popolnoma enakopravne z ostalimi. Da bi moški šel služit, tega ne poznajo. Biti drugemu sluga, se ne privadijo lahko. Še dandanes ne marajo naročil v poveljujočem glasu.

Tudi nad ženskami ne sme nihče kričati, če so v službi. Hitro puste službo in gredo, ter se ne povrnejo več.

To, kar dela Eskima navidezno uslužnega in podložnega, je njegova velika potrpežljivost. V največjih neugodnostih potrpijo z največjo hladnokrvnostjo. Značilen za to je tale slučaj:

Nek inšpektor je poslal nekoč na Ameralikfjord čoln ljudi, da pripeljejo trave za njegove koze. Ljudi pa ni bilo zelo dolgo nazaj, a nihče ni mogel uganiti, kaj se jim je zgodilo. Končno so se vrnili. Ko jih je vprašal inšpektor, kje so bili ostali tako dolgo, so mu odgovorili, da je bila ob njih prihodu trava še zelo majhna, zato so se vsedli in počakali, da je postala dovolj velika.

Tako bodo Eskimi mirno pričakali konec svojega rodu. Res, potrpežljivo ljudstvo so.

Konec

Eno samo je, kar so prinesli Evropejci temu prirodnemu, tako nepokvarjenemu ljudstvu, to je propadanje. Kaj se je zgodilo z narodi, kot so Indijanci, Meksikanci, Inkas in Peru? Kaj je z Avstralci? Mi smo njih smrt, naj ravnamo z njimi še tako lepo. Eskimi trdijo prav, če pravijo, da smo pokvarjeni. Zanje smo še vse več. To zanimivo ljudstvo je obsojeno k smrti, ali pa bo postalo potom križanja z Evropejci samo senca tega, kar je bilo poprej. Sami se ne zavedajo tega. Mnogo bolj srečni so, ko mi. Tudi nas ne sovražijo, celo vesele se nas, če nas vidijo.

Zgodilo se bo pa tole: Naselniki—trgovci bodo morali naložiti svoje zadnje blago na ladje in se odpeljati za vedno v Evropo. Nikogar več ne bo na Grenlandiji, ki bi jo oživljal. Mrtva bo ležala dežela, led, samo led se bo raztezal do morja. Na pustih in samotnih obrežjih bodo plahutali samotni galebi, ko mrtvaške sence. Solnce bo vzhajalo in zahajalo in sijalo na pusto, zapuščeno deželo. Le tu pa ... bo zašla kaka tuja ladja na ... obrežje — — — V noči pa ... plesali mrtveci svoj divji ... večnem smrtnem molku ... ledene očetnjave . . .

Fighting Dutch Harbor Fires

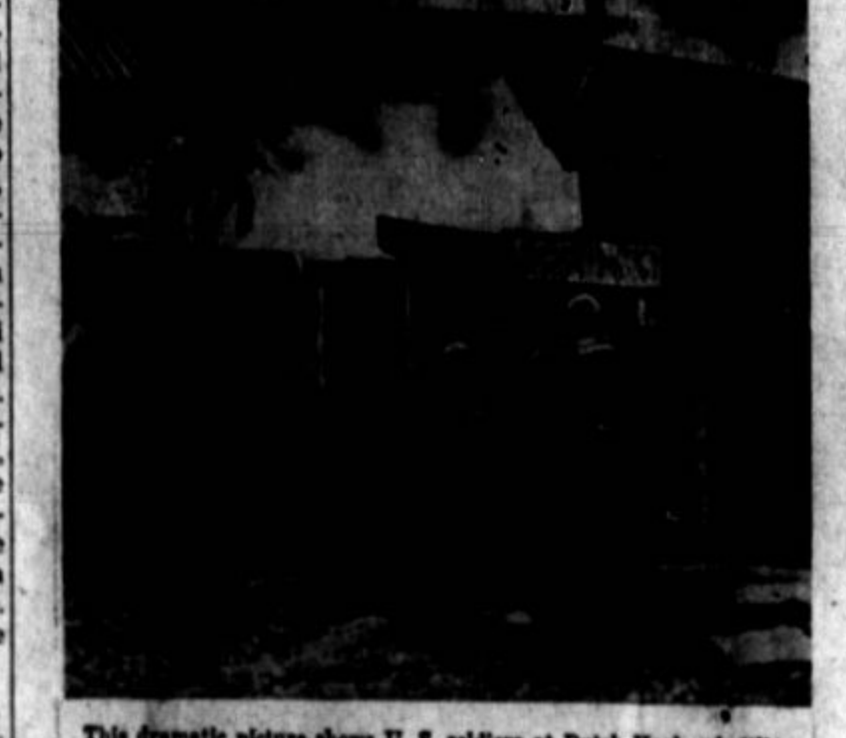

This dramatic picture shows U. S. soldiers at Dutch Harbor battling flames started by the Jap air attack on the American outpost. The old station ship *Northwestern* was lost as result of direct hit. High explosives destroyed a few buildings and shacks and damaged a drydock. The United States followed up this attack by sinking a number of Japanese war vessels at Kiska and Attu in the Aleutian Islands. *(Central Press)*

Najzanesljivejše dnevne ... lavske vesti so v dnevniku "... sveti." Ali jih čitate vsak ...

THE NEW ENCYCLOPEDIA OF MACHINE SHOP PRACTICE

GEORGE W. BARNWELL
Institute of Technology v ...
Spisal znani profesor na ...

Podlago za mehanično ... morete dobiti s knjigo NEW ... CYCLOPEDIA OF MACHINE ... PRACTICE (v angleščini). Ta ... knjiga popisuje in v slikah ... temeljna dela mehanike. Razloži ... natanko, kar mora znati ... mehanik; pojasnjuje vporabo ... ga stroja, orodja in meril. Pouči ... kako je treba vporabiti načrte (... prints) ter vam tudi daje mnogo ... čunskih tabel, da morete ... svoje delo. Ne glede na to, ali ... šele početnik, vam bo ta knjiga ... koristna in mnogo potrebna.— ... slik in risb. 576 strani, trdo ... knjiga stane SAMO $1.98.—... no plačamo mi. Naročite pri K... GARNI SLOVENIC PUBLIS... COMPANY, 216 West 18th ... NEW YORK.—Zaloga ni ... Naročite to važno knjigo še ...

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih . . . .

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ, DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

. . . . Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
. . . . **Cene zmerne, unijsko delo prve vrste**

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. Lawndale Avenue - - Chicago, Illinois
TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in pripiše eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane $6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani že plačajo pri asesmentu $1.20 za tednik, se jim to pripiše k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, rekoč da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado	$6.00	Za Cicero in Chicago je	$7.50
1 tednik in	4.80	1 tednik in	6.30
2 tednika in	3.60	2 tednika in	5.10
3 tednike in	2.40	3 tednike in	3.90
4 tednike in	1.20	4 tednike in	2.70
5 tednikov in	nič	5 tednikov in	1.50

Za Evropo je $9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

PROSVETA, SNPJ,
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto $ ....

1. Ime .... Čl. društva št. ....

Naslov ....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2. .... Čl. društva št. ....

3. .... Čl. društva št. ....

4. .... Čl. društva št. ....

5. .... Čl. društva št. ....

Mesto .... Država ....

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐